

Sociologické poznání

Sociologie

PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.

Typy pravdivosti

- přesvědčení/víra: např. v Boha
- pravda od uznávaných expertů: např. při onemocnění
- pravda jako dohoda lidí: např. „víme“, že sexuální vztah mezi 10ti letými je špatný

Srov. s: umísťování mrtvé ryby na čerstvě zaseté pole v Jižní Americe (všechna vysvětlení ↑).

- vědecké poznání: logický systém, který poznání staví na přímém a systematickém pozorování; vědecké poznání je založená na empirické evidenci, což je informace, kterou je možné verifikovat našimi smysly
- sociologie jako věda: používá systematických metod empirického výzkumu, analýza dat, teoretické myšlení a logické zhodnocení argumentů → soubor znalostí o předmětu či tématu

Vědecký rozum/poznání vs. selský rozum

- „Chudí častěji porušují zákony než bohatí.“ Nepravda. Ti pouze „vynikají“ ve statistikách; jsou doloženy jiné metody zacházení policie ad. institucí s bohatými. (Viz případ Janeček).
- „Většina chudých nechce pracovat.“ Nepravda. Např. téměř polovina chudých v USA jsou děti či staří, od kterých ani není možné vyžadovat práci.
- „Rozdíly v chování žen a mužů jsou přirozené.“ Nepravda. Většina rozdílů je sociálním konstruktem.
- apod.

Výměnný obchod v čajovnách

Laud Humphrey (1930-1988)

Kniha *Tearoom Trade* (*Výměnný obchod v čajovnách*; 1970): studie o gay komunitě – převratné (i metodologicky): systematický výzkum, zúčastněné pozorování. Závěr: pronásledování (v té době) vede k úzkosti a uchýlování se k neobvyklým aktivitám; ještě před epidemií AIDS; řešení = tolerance.

Výzkum lids. bytostí – etická dilemata:

- odhalit/neodhalit identitu – Humphrey neodhalil identitu, kdyby to udělal, byl by výzkum úspěšný? Nevystavil zkoumané jedince riziku? – věděl to, co oni a nepopsal jejich totožnost
- problém u Humphreyho: tajně si zapisoval značky aut a později je využil pro získání adresy – poté je navštívil doma pod záminkou neutrálního šetření
- nebezpečí: dokumentoval ilegální činnost
- dnes takový výzkum není považován za legitimní → etické směrnice

Výměnný obchod v čajovnách (pokr.)

Tento výzkum evokuje i mnohé sociologické otázky:

- toalety jsou vlastně sociální konstrukt, jelikož v tomto případě sloužily k jiným než klasickým cílům
- sociální interakcionismus by si všímal toho, jak probíhala konkrétní interakce (neúspěšný pokus o sex. kontakt nebyl opakován – souhlas obou stran)
- funkcionalismu by zkoumal, jak celá věc přispívá stabilitě spol.
- konfliktualismus by se ptal, zda se zde projevují třídy; Humphrey zjistil, že funguje demokraticky (bez ohledu na třídu a etnicitu).

→ jít pod povrch běžného vnímání soc. života. Prvotní je dobře formulovat výzkumnou otázku

→ výzkumné metody

Sociologické dotazování

Faktologická otázka	Co se stalo?	Od 80. let 20. století dosahují dívky lepších školních výsledků než chlapci.
Komparativní otázka	Stalo se to všude?	Byl to globální jev, došlo k němu jen ve Velké Británii, nebo jen v určité oblasti Británie?
Vývojová otázka	Stávalo se to napříč časem?	Jaké byly vzorce výsledků dívek napříč časem?
Teoretická otázka	Co to znamená? Proč se něco děje?	Proč si nyní vedou dívky ve škole lépe? Jaké faktory musíme brát v úvahu, abychom tuto změnu vysvětlili?

Sociologické otázky

Sociologické otázky (pokr.)

- **Empirický výzkum** odpovídá na otázku: Jak se věci dějí? **Teorie** výsledky kontextualizuje.
- **Sociologie jako věda**: používá systematických metod empirického výzkumu, analýza dat, teoretické myšlení a logické zhodnocení argumentů → soubor znalostí o předmětu či tématu
- Sociologie ≠ přírodní vědy
- Předmět = **lidské bytosti** (mají vědomí sebe sama)
- Otázkou je, co dělat ve chvíli, kdy objekt ví, že je sledová/zkoumán?

Výzkumný proces

- definujeme **výzkumný problém**; vymezení: „Proč?...“
- dosavadní **stav poznání**: literatura
- **formulace hypotéz/y**: co se bude zkoumat, vztah mezi proměnnými; hypotéza (vychází z poučeného předpokladu o zkoumaném dění a má být jasně vyjádřena v exaktním jazyce)
- **koncepce** výzkumu: metoda
- **provedení** výzkumu: shromáždit data; obtíže výzkumu – nebezpečí zkreslení; pozorovatelské zkreslení
- **interpretace**
- **zpráva** o výzkumu: do akadem. komunity

Zdroje

- Disman, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011.
- Giddens, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 47-74.
- Humphreys, Laud. *Tearoom Trade. Impersonal Sex in Public Places*. New Brunswick & London: Aldine Transaction, 2008.
- Keller, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005.
- Macionis, John J. *Sociology*. New York and London: Pearson, 2012, s. 24-51.